

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 6.030508 «Фінанси і кредит»

на тему: «Державний борг та його вплив на боргову безпеку»

Виконавець:

Студентка ФФБС

Бойченко Катерина Олександрівна

/підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., доцент Слатвінська М.О.

/підпис/

ОДЕСА – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Державний борг має великий вплив на економіку держави. Сьогодні немає держави яка б обходилась без запозичень. Зважаючи на взаємозв'язок державного боргу з багатьма економічними процесами та явищами, управління ним має спиратись на науково-обґрунтовані принципи щодо прийняття фінансових рішень у рамках забезпечення боргової безпеки держави.

Мета дослідження полягає у дослідженні теоретичних і практичних аспектів формування державного боргу та його впливу на боргову безпеку й розробка пропозицій щодо напрямів підвищення останньої.

Завдання дослідження:

- дослідити генезис та еволюцію державного боргу;
- здійснити класифікацію ознак і складових управління державним боргом;
- обґрунтувати наукові підходи щодо оцінки боргової безпеки;
- провести моніторинг стану та акумуляції державного боргу;
- визначити складові елементи механізму управління державним боргом;
- дослідити фіскальні деформації розрахунків за борговими зобов'язаннями держави;
- здійснити аналіз загроз борговій безпеці України;
- систематизувати світовий та вітчизняний досвід управління борговою безпекою держави;
- запропонувати напрями модернізації механізму управління державним боргом в Україні.

Об'єкт дослідження - процес управління державним боргом в Україні.

Предмет дослідження - економічні відносини, які виникають у процесі управління державним боргом.

Методи дослідження. Методологічною основою дипломної роботи є системний, ситуаційний та функціональний підходи, прийоми індукції і дедукції, аналізу і синтезу а також праці вітчизняних та зарубіжних учених із питань управління державними фінансами в умовах фіскальних дисбалансів.

Інформаційна база дослідження - Конституція України, Бюджетний кодекс України, законодавчі та нормативно-правові акти України, аналітичні матеріали і звіти Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, Національного банку України, Державної Казначейської служби.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел(50 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 76 сторінок.

Основний зміст викладено на 68 сторінках. Робота містить 8 таблиць, 4 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні засади формування державного боргу*» розглянуто генезис та еволюцію державного боргу, класифікаційні ознаки і складові управління державним боргом та наукові підходи щодо оцінки боргової безпеки.

У другому розділі «*Практика і проблематика управління державним боргом*» акцентується увага на моніторингу та акумуляції державного боргу, зокрема на фіскальних деформаціях розрахунків за борговими зобов'язаннями держави. Проаналізовано загрози борговій безпеці України.

У третьому розділі «*Основні напрямки підвищення боргової безпеки*» запропоновано світовий досвід регулювання боргової безпеки та шляхи її оптимізації в Україні.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Заборгованість характерна для всіх країн, тобто і для країн з розвинутою економікою і для країн, що тільки розвиваються. Країни, що розвиваються мають меншу заборгованість в порівнянні з розвиненими країнами. Борг негативно впливає на економічне зростання, коли довго акумулюється в короткостроковому періоді. Позики необхідно направляти на інвестиційний розвиток країни.

2. Основними причинами виникнення державного боргу є постійний дефіцит державного бюджету, темпи зростання видатків перевищують темпи зростання доходів, циклічні спади в економіці, в особливості, якщо вони глибокі та довготривалі, різке падіння реального ВВП, девальвація гривні.

3. У результаті дослідження зовнішнього боргу і внутрішнього, зовнішній переважав над внутрішнім. В структурі зовнішнього боргу України за типом кредитора основне місце посідають інвестори в облігації зовнішньої позики, і ця заборгованість має тенденцію до зростання. Гарантований борг має загальну тенденцію до скорочення в порівнянні з державним боргом. Це може свідчити про зниження боргової ліквідності держави, що означає не здатність країни відповісти за своїми борговими зобов'язаннями у разі настання дефолту.

4. Відсутні стратегічні орієнтири розміру і структури державного боргу, на яких повинна базуватися політика державних запозичень і процес управління державним боргом; операції активного управління боргом законодавчо не визначені, не встановлено механізм та процедури проведення таких операцій.

5. Наявність значних витрат з обслуговування та погашення боргу. Це створює ризик рефінансування державного боргу, чинить додатковий тиск на державний бюджет, негативно впливає на його збалансованість.

6. Аналіз державного боргу в розрізі валют погашення демонструє його зменшення в національній валюті, що також свідчить про зростання валютних ризиків держави, рівня залежності економічного розвитку від країни-емітента валюти запозичень та стану платіжного балансу. Тому існує валютний ризик - ураховуючи, що майже дві третини боргових зобов'язань номіновані в іноземній валюті, девальвація гривні ускладнить погашення й обслуговування державного боргу.

7. Основними загрозами борговій безпеці країни на сучасному етапі економічного розвитку є високий рівень державного боргу порівняно з рівнем ВВП, висока вартість державних запозичень, неефективне використання запозичених коштів, висока частка запозичень в іноземній валюті, низький рівень золотовалютних резервів, девальвація національної грошової одиниці.

8. Мінфін не здійснив заходів щодо здійснення оцінки ризиків, пов'язаних з державним боргом, щодо визначення шляхів і способів розв'язання проблем у сфері управління державним боргом, у тому числі зменшення виявлених ризиків; щодо здійснення основних прогностичних розрахунків та визначення орієнтирів для управління державним боргом на підставі результатів проведеного аналізу наявних боргових зобов'язань держави, прогнозів щодо потреб держави у фінансових ресурсах, тенденцій розвитку макроекономічних показників; щодо визначення цілей та завдань управління державним боргом, а також заходів з розвитку внутрішнього ринку державних цінних паперів, управління коштами єдиного казначейського рахунку та валютних рахунків, управління ризиками, пов'язаними з державним боргом.

9. За поясненням Мінфіну, на сьогодні приведення обсягу державного боргу та гарантованого державою боргу у відповідність із вимогами Бюджетного кодексу України є неможливим без забезпечення таких передумов: стабілізація макроекономічної ситуації в країні, перегляд фінансової та фіскальної політики держави з метою зниження видатків державного бюджету, збільшення доходів, прийняття бездефіцитного бюджету, заморожування підвищення всіх соціальних стандартів, обмеження інвестицій з бюджету.